

MINISTERSTWO SPRAWIEDLIWOŚCI
Departament Wykonania Orzeczeń i Probacji
Al. Ujazdowskie 11
00-950 WARSZAWA Skr. Pocz. 33
Centrala tel. 52 12 888

Warszawa, dnia 21.11. 2012 r.

DWOiP III 002-1/12
(dot. RzPP-ZZP-073-14-11/BW/12)

Pani
Krystyna Barbara
Kozłowska
Rzecznik Praw Pacjenta

Szanowna Pani Rzecznicz,

W odpowiedzi na Pani pismo z dnia 31.10.2012 r., w sprawie powołania Grupy roboczej w celu wypracowania rozwiązań w zakresie zapewnienia w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych oraz młodzieżowych ośrodkach socjoterapii, w niezbędnym zakresie opieki medycznej nieletnim cierpiącym na schorzenia psychiczne (przewlekłe), w szczególności po opuszczeniu szpitala oraz nieuzasadnionych pobytów małoletnich pacjentów w szpitalach psychiatrycznych bez wskazań medycznych, między innymi małoletniej , Departament Wykonania Orzeczeń i Probacji uprzejmie informuje:

1. powołana w dniu 24 maja 2012 r. na posiedzeniu Międzyresortowego Zespołu do Spraw Poprawy Skuteczności Wykonania Orzeczeń Sądowych Grupa robocza w zakresie swojego działania zajmuje się jedynie nieletnimi, czyli osobami, które nie ukończyły 18 lat i zastosowano wobec nich na podstawie ustawy o *postępowaniu w sprawach nieletnich* (Dz. U. z 2010 r., Nr 33, poz.178 - jednolity tekst, z późn. zm) środek wychowawczy w postaci umieszczenia w młodzieżowym ośrodku socjoterapii albo w młodzieżowym ośrodku wychowawczym. Możliwość orzekania środka wychowawczego w postaci umieszczenia w młodzieżowym ośrodku socjoterapii istniała do dnia 31.12.2011 r. Od dnia 01.01.2012 r. wszystkie postanowienia o umieszczeniu w młodzieżowych ośrodkach socjoterapii wydane do 31.12.2011 r. są nadal wykonywane, zgodnie z art. 243 ustawy o *wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej* (Dz. U. z 2011 r., Nr.149, poz.887 z późn. zm.). Zakres prac Grypy

roboczej nie dotyczy zatem zapewnienia dostępu do opieki medycznej małoletnim, przebywającym w pieczy zastępczej, w tym w placówkach opiekuńczo-wychowawczych.

2. przedstawiony problem małoletnich pacjentów, przebywających w szpitalach psychiatrycznych na podstawie orzeczenia sądu rodzinnego, bez wskazań medycznych, w szczególności zasygnalizowany przypadek małoletniej

choć pozostaje poza zakresem działania w/w Grupy roboczej, to nadal należy do zakresu zadań Departamentu Wykonania Orzeczeń i Probacji Ministerstwa Sprawiedliwości.

Wobec tego Departament Wykonania Orzeczeń i Probacji zwrócił się do Prezesa Sądu Okręgowego w Gdańsku o zbadanie, w ramach pełnionego nadzoru administracyjnego, prawidłowości przebiegu postępowania prowadzonego przez Sąd Rejonowy Gdańsk-Południe w Gdańsku w sprawie IV RNsm 282/11 (IV ROpm 314/05), dotyczącej małoletniej [imię] ur. [data], [imię] [nazwisko] oraz o podjęcie ewentualnych koniecznych działań nadzorczych.

Na podstawie uzyskanych od Prezesa Sądu Okręgowego w Gdańsku informacji oraz kopii dokumentów z akt sprawy ustalono, że:

Rodzina i małoletnia [imię] pozostaje w zainteresowaniu Sądu Rejonowego Gdańsk-Południe w Gdańsku od 2005 r., kiedy to matce [imię] sąd ograniczył władzę rodzicielską nad córką [imię] przez ustanowienie nadzoru kuratora nad sposobem jej wykonywania (sygn. akt. IV ROpm 314/05).

Pismem z dnia 13.04.2011 r. Sąd Rejonowy Gdańsk –Południe w Gdańsku został zawiadomiony przez Pogotowie Opiekuńcze w Gdańsku o doprowadzeniu małoletniej do Pogotowia i jej deklaracji, że nie chce wracać do domu, ponieważ matka ją bije, szarpie, a ponadto doznaje przemocy ze strony konkubenta matki. Dziewczynka została przyjęta do pogotowia opiekuńczego w dniu 12.04.2011 r. na podstawie wniosku Dyrektora Szkoły Podstawowej Nr 69 w Gdańsku, któremu zgłosiła swoją trudną sytuację rodzinną. W związku z tym zawiadomieniem sąd wszczął z urzędu postępowanie pod sygn. IV RNsm 282/11 o pozbawienie władzy rodzicielskiej [imię] i o ograniczenie władzy rodzicielskiej [imię] nad małoletnią [imię], wyznaczając termin pierwszej rozprawy na 12.07.2012 r. oraz wydał w dniu 20.04.2012 r. postanowienie tymczasowe

o umieszczeniu małoletniej na czas trwania postępowania w Pogotowiu Opiekuńczym w Gdańsku. W czasie pobytu małoletniej w pogotowiu rodzinnym Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej (MOPS) w Gdańsku, podczas posiedzenia Komisji Kwalifikującej dzieci do placówek opiekuńczo-wychowawczych, na podstawie Opinii Zespołu Specjalistycznego Poradnictwa Rodzinnego Pogotowia Opiekuńczego w Gdańsku, podjął decyzję o przekierowaniu dziewczynki z dniem 17.06.2011 r. z pogotowia opiekuńczego do Rodzinnego Domu Dziecka Fundacji „Dom Haneczki” w Gdańsku. Podejmując taką decyzję kierowano się zagrożeniem małoletniej w pogotowiu opiekuńczym ze strony starszych koleżanek oraz potrzebą umieszczenia dziewczynki w kameralnym środowisku wychowawczym, sprzyjającym równowadze emocjonalnej i stworzeniu stabilnego środowiska wychowawczego przy udziale stałych opiekunów. Jednak od pierwszych dni pobytu w nowej placówce manifestowała zachowania autoagresywne, które w dniu 26.06.2011 r. nasiliły się, a dziewczynka okaleczyła sobie przedramiona szkłem znalezionym na śmietniku, a następnego dnia uciekła do matki. Po odwiezieniu z powrotem do placówki przez matkę, zachowanie dziewczynki pogorszyło się. Małoletnia płakała, stała się agresywna, wulgarna i poszukiwała na terenie placówki ostrych przedmiotów, stwarzając zagrożenie dla siebie i innych wychowanków placówki. Wezwano zatem policję, a następnie karetkę pogotowia, która zawiozła dziecko do Wojewódzkiego Szpitala Psychiatrycznego, na Oddział Dziecięco- Młodzieżowy w Gdańsku, gdzie dziecko było hospitalizowane od 27.06. do 22.08.2011 r. W dniu 22.08.2011 r. dziewczynkę wypisano ze szpitala i przekazano pod opiekę Rodzinnego Domu Dziecka Fundacji „Dom Haneczki” z zaleceniem kontynuowania leczenia w poradni zdrowia psychicznego, podawania leków psychotropowych, specjalistycznej opieki osoby dorosłej przez umieszczenie w specjalistycznej rodzinie zastępczej. Z uwagi na brak miejsc w specjalistycznych rodzinach zastępczych oraz na brak kandydatów do pełnienia takiej funkcji, nie było możliwe zrealizowanie przez MOPS w Gdańsku oraz Rodzinny Dom Dziecka w Gdańsku zaleceń poszpitalnych wobec małoletniej. W dniu 23.08.2011 r. małoletnia ponownie została przyjęta do szpitala psychiatrycznego wobec nasilających się zachowań autoagresywnych, z myślami i zamiarami samobójczymi.

Dopiero w dniu 21.07.2012 r. sąd został zawiadomiony przez Wojewódzki Szpital Psychiatryczny w Gdańsku o pobycie małoletniej w tym szpitalu od 27.06.2011 r. Na wniosek Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gdańsku sąd

w dniu 12.08.2011 r. zmienił postanowienie tymczasowe z dnia 20.04.2011 r. i umieścił małoletnią tymczasowo, do czasu zakończenia postępowania, w palcówce opiekuńczo-wychowawczej zamiast w pogotowiu opiekuńczym.

Jednak już w dniu 30.08.2011 r. wpłynęło do sądu pismo Dyrektora Rodzinnego Domu Dziecka w Gdańsku, wskazujące na nieprawidłowe funkcjonowanie dziewczynki, która prezentowała zachowania autoagresywne (poprzez samookaleczanie się, próby samobójcze) i agresywne wobec innych wychowanków oraz dyrektora placówki. Jednocześnie placówka podkreśliła, że nie jest w stanie zapewnić wymaganej opieki specjalistów.

Wobec tego sąd zwrócił się 21.09.2011 r. do MOPS w Gdańsku o pilne wytypowanie specjalistycznej rodziny zastępczej lub innej placówki wraz z informacją o wymaganym trybie umieszczenia. W odpowiedzi MOPS w Gdańsku w dniu 11.10.2011 r. poinformował o braku wolnych miejsc w funkcjonujących specjalistycznych rodzinach zastępczych i o braku kandydatów do pełnienia takich funkcji oraz o możliwości podjęcia działań w celu umieszczenia dziewczynki w Wielofunkcyjnej Placówce Opiekuńczo- Wychowawczej „Dorian” w Darłowie.

Następnie w dniu 28.10.2011 r. sąd zwrócił się do Wojewódzkiego Szpitala Psychiatrycznego (WSP) w Srebrzysku o czasowe wstrzymanie wypisu małoletniej w celu wskazania właściwej dla niej placówki oraz o pilne nadesłanie kompletnych aktualnych zaleceń poszpitalnych, celem ich uwzględnienia przy wyborze placówki.

W dniu 31.10.2012 r. wpłynęło kolejne pismo Dyrektora Rodzinnego Domu Dziecka Fundacji „Dom Haneczki” z prośbą o wyrażenie zgody na odmowę przyjęcia małoletniej do w/w palcówki po opuszczeniu szpitala psychiatrycznego.

Z kolei w dniu 02.11.2011 r. wpłynęło do sądu pismo z WSP w Srebrzysku informujące o braku podstaw medycznych do dalszej hospitalizacji małoletniej, nie wskazano jednak żądanych aktualnych zaleceń poszpitalnych względem niej.

W tej sytuacji ponownie w dniu 14.11.2011 r. zwrócono się do szpitala o podanie aktualnych zaleceń poszpitalnych, które są niezbędne w celu wytypowania właściwej placówki i w dniu 21.11.2011 r. uzyskano informację, że małoletnia wymaga placówki zamkniętej zapewniającej stały nadzór, intensywne oddziaływania terapeutyczne oraz regularny kontakt z rodziną.

W dniu 17.11.2011 r. wpłynęło kolejne pismo z Rodzinnego Domu Dziecka Fundacji „Dom Haneczki” informujące, że małoletnia zgodnie z propozycjami MOPR w Gdańsku mogłaby być umieszczona w placówce „Dorain” w Darłowie bądź na

Oddziale Dziecięcym Szpitala Psychiatrycznego w Stargardzie Gdańskim bądź w domu pomocy społecznej. W związku z tą informacją sąd zwrócił się faxem w dniu 17.11.2011 r. do MOPS w Gdańsku o niezwłoczne wyznaczenie placówki dla dzieci z zaburzeniami w zachowaniu i uzyskał w dniu 21.11.2011 r. odpowiedź, że żadna z placówek nie dysponuje wolnymi miejscami, natomiast umieszczenie w placówce „Dorian” w Darłowie byłoby możliwe najwcześniej w lutym 2012 r., po uzyskaniu jednak jeszcze bardziej szczegółowych informacji o stanie zdrowia małoletniej.

W dniu 29.11.2011 r. ponownie wpłynęło do sądu pismo z WSP w Srebrzysku o wskazanie „dokąd wypisać pacjentkę”, a w dniu 01.12.2011 r. zwrócono się do szpitala o udzielenie szczegółowych informacji o stanie zdrowia dziecka i zaleceniach poszpitalnych. Również w dniu 01.12.2011 r. z Przewodniczącą IV Wydziału Rodzinnego i Nieletnich Sądu Rejonowego Gdańsk-Południe w Gdańsku telefonicznie skontaktował się lekarz prowadzący małoletniej i poinformował, że na dzień 20.12.2011 r. została wyznaczona konsultacja lekarska z udziałem matki, która odwiedza córkę i zadeklarowała chęć zajęcia się nią. Lekarza prowadzącego Przewodnicząca poinformowała z kolei o podjętych działaniach w celu wytypowania dla małoletniej odpowiedniej placówki.

Wobec informacji o deklaracji matki, że chce zająć się córką, w dniu 01.12.2011 r. zlecono kuratorowi zawodowemu przeprowadzenie wywiadu środowiskowego w miejscu zamieszkania matki małoletniej na okoliczność ustalenia jej aktualnej sytuacji i faktycznych możliwości przejęcia opieki nad córką. Z informacji kuratora, która wpłynęła do sądu w dniu 06.12.2011 r. wynikało, że matka nie jest w stanie zapewnić opieki a ponadto obawia się, że córka może wyrządzić krzywdę młodszemu rodzeństwu.

W dniu 07.12.2011 r. Wiceprezes Sądu Rejonowego Gdańsk-Południe w Gdańsku osobiście telefonicznie zwróciła się do Dyrektora MOPS w Gdańsku o podjęcie interwencji w sprawie . i bezzwłoczne wytypowanie placówki do czasu umieszczenia w lutym 2012 r. w placówce „Dorian”. Dyrektor MOPS w Gdańsku zobowiązała się znaleźć odpowiednią placówkę w ciągu kilku dni. Pomimo tych zapewnień, a nawet powołania grupy roboczej, której posiedzenie odbyło się w dniu 27.02.2012 r. i licznych monitów ze strony sądu do MOPS w Gdańsku o wytypowanie odpowiedniej placówki, do dnia 12.11.2012 r. placówka taka nie została wskazana. Dyrektor placówki „Dorian” po zapoznaniu się z opinią lekarską z dnia 21.12.2011 r., dotyczącą małoletniej, odmówił przyjęcia wychowanki.

Postanowieniem z dnia 24.04.2012 r. sąd pozbawił władzy rodzicielskiej i ograniczył władzę rodzicielską nad małoletnią poprzez umieszczenie jej w placówce opiekuńczo-wychowawczej.

Postanowienie sądu do dnia 12.11.2012 r. nie zostało wykonane.

Wobec przedstawionych powyżej informacji, uznać należy, że działanie Sądu Rejonowego Gdańsk-Południe w Gdańsku od momentu wpływu sprawy było prawidłowe i nie nosiło cech przewlekłości ani naruszenia prawa. Również w toku postępowania wykonawczego nie występują nieprawidłowości ani zaniedbania ze strony sądu, wręcz przeciwnie należy podkreślić ogromne zaangażowanie sędziego prowadzącego sprawę, Przewodniczącej IV Wydziału Rodzinnego i Nieletnich oraz Prezesa Sądu Rejonowego Gdańsk-Południe w Gdańsku w wykonanie orzeczenia i znalezienie odpowiedniej dla małoletniej placówki (liczne pisma kierowane do MOPS w Gdańsku oraz do szpitali psychiatrycznych, kontakt telefoniczny z MOPS i szpitalami, udział w grupie roboczej). Należy z całą mocą podkreślić, że sąd nie wykonuje własnego orzeczenia.

Organem odpowiedzialnym, zgodnie z art. 109 § 4 *kodeksu rodzinnego i opiekuńczego* za wykonanie postanowienia tymczasowego, jak i kończącego postępowanie w sprawie i wytypowanie (wskazanie) właściwej placówki jest miejski ośrodek pomocy rodzinie albo inna właściwa jednostka organizacyjna wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

Ustalenia poczynione w sprawie małoletniej wskazują, że przyczyna niewykonania orzeczenia leży po stronie Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Gdańsku, nie zaś po stronie sądu.

Podnoszony przez Rzecznika Praw Pacjenta zarzut braku odpowiedniej współpracy szpitala psychiatrycznego z sądem oraz innymi podmiotami działającymi w zakresie pomocy społecznej w niniejszej sprawie nie znalazł potwierdzenia. Akta sprawy małoletniej wskazują na stałą, trójstronną wymianę korespondencji i informacji (także faxami, telefonicznie, osobiście) pomiędzy sądem, szpitalami psychiatrycznymi i miejskim środkiem pomocy społecznej w celu zabezpieczenia dobra dziecka. Podobnie bezpodstawny był zarzut zbyt długiego oczekiwania na orzeczenie sądu, który został zawiadomiony pismem z dnia 13.04.2011 r. o sytuacji małoletniej i już w dniu 20.04.2011 r. wydał postanowienie

tymczasowe o umieszczeniu dziecka w pogotowiu opiekuńczym (zatem w ciągu 7 dni).

Wobec powyższego nie przewiduje się wobec Sądu Rejonowego Gdańsk-Południe w Gdańsku podejmowania czynności w ramach zewnętrznego nadzoru administracyjnego.

2 poważaniem

ZASTĘPCA DYREKTORA
Wykonania Preselekcji i Probacji
Alena Lewoc
Alena Lewoc
sędzia

